

W NURCIE PERSONALIZMU ETYCZNEGO

Redakcja:
Grzegorz Hołub, Piotr Duchliński

*Studia dedykowane
Księdzu Profesorowi
Tadeuszowi Biesadze SDB
dla upamiętnienia
jego pracy naukowej
na Uniwersytecie Papieskim
Jana Pawła II w Krakowie
i w Akademii Ignatianum
w Krakowie*

WYDAWNICTWO NAUKOWE
UNIwersytetu IGNATIANUM
W KRAKOWIE

KRAKÓW 2023

Spis treści

Jarosław Jagiełło	
Przedmowa	7

CZĘŚĆ I

KARIERA NAUKOWA KS. PROF. TADEUSZA BIESAGI

Kalendarium biograficzne	11
Grzegorz Hołub, Piotr Duchliński	
Droga naukowa ks. prof. Tadeusza Biesagi	17
Osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne ks. prof. Tadeusza Biesagi	35

CZĘŚĆ II

TEKSTY DEDYKOWANE KS. PROF. TADEUSZOWI BIESADZE

Ryszard Moń	
Wielowymiarowość ludzkich decyzji	91
Henryk Kiereś	
Sztuka a moralność	107
Henryk Skorowski	
Europa małych ojczyzn. Aksjologiczny wymiar dziedzictwa kulturowego	
„małych ojczyzn” w kontekście integracji europejskiej	119
Teresa Grabińska	
O przydatności starców dla bezpieczeństwa i pomyślnego rozwoju państwa	135
Anna Z. Zamorzanka	
Etyka gnostyków w świetle źródeł pierwotnych i wtórnych	
(wybrane przykłady)	149

Sebastian Gałęcki	
Dociekania moralne w filozofii Alasdaira MacIntyre'a	163
Piotr S. Mazur	
Karola Wojtyły metoda obiektywizacji doświadczenia bycia człowiekiem	183
Kazimierz Krajewski	
Implikacje fenomenu miłości oblubieńczej według Tadeusza Stycznia	193
Jan Orzeszyna	
Kryzys odpowiedzialności jako wyzwanie dla małżonków i rodziców	205
Grzegorz Hołub	
Godność osoby ludzkiej w stadium prenatalnym. Perspektywa filozoficzna	221
Andrzej Muszala	
Eutanazja i samobójstwo wspomagane w świetle etyki personalistyczno- -chrześcijańskiej	233
Marian Machinek	
Etyczne aspekty legalizacji wspomagane samobójstwa w Niemczech i Austrii	245
Jerzy Brusilo	
Zastosowanie środków homeopatycznych o niesprawdzonej lub szkodliwej efektywności wobec zasad medycyny opartej na danych naukowych (EBM)	259
Jan Iwaszczyszyn	
Jak zostałem lekarzem-personalistą	271

JAROSŁAW JAGIEŁŁO

UNIwersytet Papiński Jana Pawła II w Krakowie

Przedmowa

Niniejszą książkę napisali uczniowie, współpracownicy, koledzy i przyjaciele ks. prof. dr. hab. Tadeusza Biesagi SDB, który po latach bardzo intensywnej pracy naukowej przeszedł na emeryturę.

Zamieszczając na kolejnych stronach książki ciepłe słowa pod jego adresem, a także opracowania rozmaitej treści i życiorys naukowy Profesora, chcemy wyrazić w ten sposób naszą wdzięczność za te pracowite lata życia. Poświęcił je Kościołowi, salezjanom – Towarzystwu św. Franciszka Salezego, do którego należy, filozofii i teologii, w szczególności zaś rozwojowi etyki i bioetyki w Polsce i za granicą.

Wypowiadamy słowa uznania i głębokiego szacunku dla Uczonego, którego autorytet został zbudowany na dokonaniach naukowych. Ksiądz Tadeusz Biesaga jest naukowcem bardzo kompetentnym w uprawianiu filozofii, krytycznym wobec zarówno wielu wydarzeń, jak i pewnych dominujących poglądów współczesnych. Poza tym jest człowiekiem przyzwoitym, niezwykle skromnym, prawym w myśleniu i działaniu. Dał się poznać jako konsekwentnie wierny swoim przekonaniom, które dotychczas zawsze merytorycznie uzasadniał, o czym wyraźnie świadczy jego bogata twórczość naukowa.

Na swojej drodze kapłańskiego i naukowego życia związał się w różnym stopniu z trzema katolickimi uczelniami. Pierwszą z nich był Katolicki Uniwersytet Lubelski. To w nim otrzymał bardzo solidne wykształcenie z zakresu filozofii i obronił doktorat. Tam też podjął pracę dydaktyczno-naukową. Stał się z przekonania tomistą, który wszakże – podążając dyskretnie śladami myślenia Karola Wojtyły – odkrył wartość poznawczą jeszcze innych kierunków filozoficznych, w szczególności fenomenologii. I tak został, jak sam o sobie lubił mówić, „personalistą realistycznym”, to znaczy filozofem na wzór mistrza Wojtyły, który potrafił – według wielu – twórczo wyeksponować w swoich badaniach spójność tradycyjnej metafizyki osoby z niektórymi kierunkami współczesnej filozofii

świadomości. To właśnie ta potwierdzona przez Tadeusza Biesagę spójność była wizytówką jego pracy badawczej także w zakresie etyki i przede wszystkim bioetyki. Jej znaczenie dla zrozumienia i oceny zmian dokonujących się wśród ludzi nauki, w szczególności w dziedzinie antropologii filozoficznej i kulturowej, nauk przyrodniczo-medycznych oraz w dziedzinie moralności, ks. Tadeusz Biesaga wyeksponował w Polsce na przełomie XX i XXI wieku tak mocno i kompetentnie, jak niewielu zdołało to uczynić. W to dzieło odkrywania i wyjaśniania znaczenia bioetyki w życiu duchowo-społecznym człowieka wpisuje się wybitne przedsięwzięcie Tadeusza Biesagi. W 1996 roku został adiunktem w Katedrze Etyki, ale już trzy lata później, w roku 1999, został powołany na kierownika Katedry Bioetyki na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, dzisiejszym Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II. Tu pracował najdłużej, bo aż do 2021 roku. W tym kontekście należy podkreślić, że Profesor jako pierwszy w Polsce uczony w pełni instytucjonalnie rozwinął na poziomie wyższej uczelni badania bioetyczne i dydaktykę w tym zakresie. Kierując Katedrą Bioetyki na UPJPII, równocześnie pełnił przez wiele lat funkcję dyrektora Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki i kierownika Podyplomowych Studiów z Bioetyki, prowadzonych w ramach tegoż instytutu. Temu dziełu poświęcił większość swojej działalności naukowej w Krakowie i za to dzieło jesteśmy mu szczególnie wdzięczni. Jako wybitny znawca przedmiotu dzielił się swoją wiedzą nie tylko w ramach zajęć na Uniwersytecie Jagiellońskim, lecz także podczas wieloletnich wykładów na Wydziale Filozoficznym Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej Ignatianum w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ignatianum w Krakowie).

W uznaniu dla pracy Profesora należy także podkreślić, że podczas krakowskiego okresu służby nauce polskiej opracował on trwałe podstawy realistycznej i hipokratesowej współczesnej etyki medycznej. Swoją drogę stopniowego budowania tych fundamentów przedstawił w 13 książkach i ponad 160 artykułach naukowych. Świadectwo tej drodze dał w imponującej ilości przygotowanych referatów konferencyjnych, prowadzonych pracach naukowych, doktorskich, magisterskich, licencjackich i podyplomowych (łącznie kilkuset), w kilku recenzjach rozpraw habilitacyjnych i w recenzjach różnych publikacji książkowych.

Tadeuszu, dziękujemy Ci za Twoją owocną służbę na rzecz odkrywania prawdy oraz rozwoju nauki polskiej. A gdy teraz tylko po części odpoczywasz, wszak przecież wciąż pracujesz i prowadzisz rozmaite badania, chcemy Ci tylko jedno powiedzieć, tak po przyjacielsku: *Ad multos annos, Drogi Profesorze!*

CZĘŚĆ I

KARIERA NAUKOWA
KS. PROF. TADEUSZA BIESAGI

Kalendarium biograficzne

Podstawowe dane biograficzne

Tadeusz Biesaga, syn Jana i Anieli, urodził się 7 stycznia 1950 roku w Dębskiej Woli koło Kielc.

W 1968 roku ukończył Liceum Ogólnokształcące im. H. Sawickiej w Kielcach, zdając egzamin dojrzałości.

W 1968 roku wstąpił do Towarzystwa św. Franciszka Salezego.

W 1969 roku złożył pierwsze śluby zakonne, a w 1975 śluby wieczyste.

W 1976 roku przyjął święcenia kapłańskie w Towarzystwie Salezjańskim.

Brał udział w wielu Kapitułach Inspektorialnych Inspektorii Wrocławskiej oraz w 24. Kapitułce Generalnej Towarzystwa Salezjańskiego w Rzymie w 1996 roku.

Studia

1969–1976 studia teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie, zakończone pracą magisterską: *System przewencyjny w zakładach salezjańskich*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Mieczysława Majewskiego SDB i obronioną na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w 1976 roku.

1976–1979 studia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, na kierunku filozofia; abso-lutorium z filozofii.

1979–1983 studia doktoranckie na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, kierunek filo-zofia, zakończone w 1984 roku doktoratem.

Stopnie naukowe

1984 (16 V) – doktorat na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (na podstawie pracy: *Dietricha von Hildebranda epistemologiczno-onto-logiczne podstawy etyk*, promotor prof. dr hab. Antoni B. Stępień).

1999 (27 V) – kolokwium habilitacyjne na Wydziale Filozoficznym Papieskiej Akademii Teologicznej (na podstawie pracy: *Spór o normę moralności*).

- 1999 (20 XI) – zatwierdzenie nadania stopnia doktora habilitowanego przez Centralną Komisję do spraw Stopni i Tytułów Naukowych w Warszawie.
- 1999 (9 XII) – powołanie przez Radę Wydziału Filozoficznego Papieskiej Akademii Teologicznej na kierownika Katedry Bioetyki (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II).
- 2000–2010 (od 21 I) – dyrektor Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki Papieskiej Akademii Teologicznej (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II).
- 2003 (1 II) – powołanie na stanowisko profesora nadzwyczajnego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.
- 2009 (12 III) – na drugim etapie powołanie na stanowisko profesora nadzwyczajnego Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej Ignatianum w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ignatianum w Krakowie).
- 2018 (1 I) – zatwierdzenie tytułu profesora nauk humanistycznych przez Centralną Komisję do spraw Stopni i Tytułów Naukowych w Warszawie.
- 2018 (1 VII) – wręczenie i nadanie tytułu profesora nauk humanistycznych przez Wielkiego Kanclerza Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, ks. abp. prof. Marka Jędraszewskiego.

Praca i funkcje

- Od 1981 wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie (antropologia, etyka, teoria poznania, metodologia, semiotyka, historia filozofii nowożytnej i współczesnej, bioetyka).
- 1986–1989 kierownik Studiów w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie.
- 1988–1996 adiunkt przy Katedrze Etyki na Wydziale Filozofii Akademii Teologii Katolickiej (obecnie Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) w Warszawie.
- Od 1996 pracownik na Wydziale Filozoficznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II).
- W latach 1996–1999 adiunkt przy Katedrze Etyki na Wydziale Filozoficznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.
- W latach 1999–2020 kierownik Katedry Bioetyki na Wydziale Filozoficznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II).
- W latach 2000–2010 dyrektor Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki Papieskiej Akademii Teologicznej (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II).
- W latach 2000–2010 kierownik Podyplomowych Studiów z Bioetyki Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki Papieskiej Akademii Teologicznej (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II).
- Od 2003 (1 II) profesor nadzwyczajny Papieskiej Akademii Teologicznej (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II).

W latach 2002–2016 na drugim etacie pracownik naukowy przy Katedrze Etyki na Wydziale Filozoficznym Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej Ignatianum w Krakowie (Uniwersytet Ignatianum w Krakowie).

W latach 2006– 2013 na drugim etacie kierownik Katedry Etyki w Instytucie Filozofii na Wydziale Filozoficznym Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej Ignatianum w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ignatianum w Krakowie).

W 2009 na drugim etacie profesor nadzwyczajny Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej Ignatianum w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ignatianum w Krakowie).

W 2018 (1 VII) profesor tytularny.

W 2021 (30 IX) emerytura na UPJPII i kontynuacja pracy dydaktycznej w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie afiliowanym do Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II.

Pobyty za granicą

1978 kilkumiesięczne studium języka angielskiego w Anglii, w Oxfordzie.

1981 kilkumiesięczne studium języka angielskiego w Anglii, w Wincanton, Somerset.

1984/85 roczne studium języka angielskiego w Anglii, w Londynie.

1986 (1 VI – 30 VIII) studium języka niemieckiego w Niemczech, na Uniwersytecie w Monachium.

1987/88 (3 II – 27 VIII) studium języka niemieckiego w Niemczech, na Uniwersytecie w Monachium.

1996 (19 II – 20 IV) pobyt w Rzymie.

Współpraca z ośrodkami zagranicznymi i polskimi

Z pozycji Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki Papieskiej Akademii Teologicznej i Katedry Bioetyki rozwinął współpracę naukową:

w 1998 z National Catholic Bioethics Center, Brighton-Boston, MA, USA;

w 1999 z Centrum Bioetycznym w Londynie, Linacre Center;

w 2000 z Katolickim Centrum Bioetycznym „Fondazione Lanza”, Padwa, Włochy;

w 2005 włączył Międzywydziałowy Instytut Bioetyki Papieskiej Akademii Teologicznej (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II) do Międzynarodowej Federacji Centrów i Instytutów Bioetycznych o Inspiracji Personalistycznej (FIBIP), mającej swą siedzibę w Rzymie, w Centrum Bioetycznym Katolickiego Uniwersytetu Sacro Cuore;

w 2001 z Komisją Etyki Medycznej Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie oraz z Krakowskim Towarzystwem Lekarskim;

w 2002 z fundacją i redakcją „Medycyny Praktycznej” w Krakowie (organizowanie sesji etycznych w ramach corocznych szkoleń prowadzonych przez Towarzystwo

- Internistów Polskich oraz Oddział Krakowski Towarzystwa Ginekologów Polskich). Do 2010 roku był odpowiedzialny za publikacje etyczne w dziale „Etyka” w wyżej wymienionym czasopiśmie;
- w 2007 z Federacją Polonijnych Organizacji Medycznych (z prezesem prof. dr. hab. n. med. Markiem Rudnickim) w organizowaniu sesji etycznych na Kongresach Polonii Medycznej (VI Kongres odbył się w 2007 roku w Częstochowie, VII w 2010 w Toruniu, a VIII – w 2013 w Krakowie);
- od 2007 z Częstochowskim Towarzystwem Lekarskim.

Członkowsko w organizacjach naukowych

- Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, oddział Societa Internazionale Tommaso d'Aquino (data przyjęcia: 15 II 2000).
- Członek Komisji Etyki Medycznej Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie (w latach 2002–2011).
- Członek Zespołu Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej (UKA) Oceniającego Instytutu Filozofii (2006).
- Członek honorowy Polskiego Towarzystwa Etycznego (od 2011).
- Członek Rady Naukowej Centrum Etyki Chrześcijańskiej im. Tadeusza Ślipko (w latach 2016–2020).
- Członek Rady Naukowo-Programowej Międzynarodowego Centrum Badań nad Fenomenem Solidarności przy Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie (w latach 2018–2021).

Członkostwo w redakcjach naukowych

- W Radzie Naukowej czasopisma „Zeszyty Bioetyczne Pediatrrii” (od 2003);
- W Radzie Programowej rocznika „Studia Ecologiae et Bioethicae” (od 2004);
- W Radzie Programowej kwartalnika „Życie i Płodność” (od 2007);
- W Radzie Redakcyjnej półrocznika „Logos i Ethos” (od 2008);
- W Radzie Naukowej czasopisma „Filozofia Chrześcijańska” (od 2014);
- W Radzie Naukowej kwartalnika „Seminare. Poszukiwania Naukowe” (od 2016).

Funkcje w redakcjach

- Redaktor serii książkowej „Studia z Bioetyki” Wydawnictwa Naukowego Papieskiej Akademii Teologicznej (od 2003);
- Redaktor prowadzący dział „Etyka” w miesięczniku „Medycyna Praktyczna” (w latach 2006–2010);
- Członek Rady Naukowej działu „Etyka” w miesięczniku „Medycyna Praktyczna” (od 2010);

Członek Komitetu Naukowego ds. Krytycznego Wydania Dzieł Zebranych kard. Karola Wojtyły, powołanego przez abp. Marka Jędraszewskiego (13 VI 2018).

Członkostwo w komisjach etycznych

Członek Komisji Etycznej Krakowskiego Specjalistycznego Szpitala im. Jana Pawła II w Krakowie (od 2012);

Członek Komisji Etycznej na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II (w latach 2016–2019);

Członek Komitetu Bioetycznego Dzieł Bonifraterskich (w latach 2016–2018).

Nagrody

2007 (20 X) nagroda Rektora Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie za wybitne i twórcze osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne w Akademii;

2009 (8 XII) odznaka „Zasłużony dla Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie”;

2011 (9 IX) statuetka Władysława Biegańskiego przyznana przez Towarzystwo Lekarskie Częstochowskie w uznaniu zasług zawodowych i społecznych;

2014 (30 IX) nagroda jubileuszowa z okazji 35-lecia pracy naukowej;

2015 (16 X) nagroda Rektora Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie za osiągnięcia w pracy naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej;

2017 (21 VII) Medal Komisji Edukacji Narodowej nadany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej;

2019 (30 IX) nagroda jubileuszowa z okazji 40-lecia pracy naukowej;

2020 (5 XII) nagroda Rektora Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie za osiągnięcia w pracy naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej.